

5. Богданович, І.І. Союзна держава Республіки Білорусь і Російської Федерації в системі геостратегічних пріоритетів Білорусі. *Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору*: монографія / За ред. М.Г. Бульвінського. К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАНУ», 2020. С. 363-380
6. Договор между Российской Советской Федеративной Социалистической Республикой и Белорусской Советской Социалистической Республикой от 18 декабря 1990 г. *К союзу суверенных народов. Сборник документов КПСС, законодательных актов, договоров, обращений и президентских указов, посвященных проблеме национально-государственного суверенитета* / Сост. А.И.Доронченков. М. : Институт теории и истории социализма ЦК КПСС, 1991. С.490-497.
7. Угода про дружбу, добросусідство та співробітництво між Російською Федерацією та Республікою Білорусь. URL: <http://www.soyuz.by/about/docs/dogovor1/>
8. Угода про утворення Співдружності Росії та Білорусі. URL: <http://www.soyuz.by/about/docs/dgovor2/>
9. Договор о Союзе Беларуси и России. URL: <http://www.soyuz.by/about/docs/dogovor3/>
10. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3314 (XXIX) «Визначення агресії». URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml

УДК 94 : 327.5 + 341.31(510 + 73)

Пошедін О.І.

МІЖНАРОДНИЙ ПОРЯДОК КРИЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ПОЗИЦІЇ КНР І США

У статті проаналізовано позиції Китайської Народної Республіки і Сполучених Штатів Америки стосовно війни Росії проти України. Встановлено, що США розглядають Росію як постійну загрозу міжнародному миру і вважають, що Російська Федерація порушила фундаментальні принципи Статуту ООН. Своїми діями Росія руйнує міжнародний порядок, заснований на правилах. На противагу США Китайська Народна Республіка фактично стала на бік Росії. Починаючи з 2014 року Китай послідовно утримується при голосуванні за резолюції ООН, які засуджують російську агресію проти України та підтримують суверенітет і територіальну

цілісність України. У листопаді 2022 року Китай проголосував проти резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо відшкодування Україні збитків, завданих російським вторгненням.

Китай просуває нову модель міжнародних відносин. Очолований Китаєм міжнародний порядок має на меті так структурувати світ, щоб зробити його безпечним для Китаю. Цей новий, змінений міжнародний порядок міститиме дедалі більше неліберальних елементів і менше свобод. Він не матиме універсальних цінностей чи прав людини, які керівники Китаю і Росії вважають трюком для виправдання підривної діяльності Заходу щодо їхніх режимів. Китай допомагає Росії обходити санкції Європейського Союзу, а державні засоби масової інформації висвітлюють війну в Україні через призму російської пропаганди.

Зроблено висновок щодо необхідності обережного ставлення до співпраці з КНР. Китай є авторитарною державою і своєю підтримкою Росії фактично заперечує суверенітет України. У цьому контексті марними є надії щодо готовності КНР впливати на Росію у питанні завершенні війни і підтримки територіальної цілісності України. З метою збереження підтримки США і союзників, не варто залучати Китай до післявоєнної відбудови України.

Ключові слова: Китайська Народна Республіка, Сполучені Штати Америки, війна Росії проти України, міжнародний порядок.

Poshedin O.I. International order through the lens of Russia's war against Ukraine: positions of the People's Republic of China and the United States of America.

International order through the lens of Russia's war against Ukraine: positions of the People's Republic of China and the United States of America. The article analyzes the People's Republic of China and the United States of America position on Russia's war against Ukraine. It has been established that the United States views Russia as a persistent threat to international peace. Russian Federation has violated the fundamental principles of the UN Charter. By its actions, Russia is destroying rules-based international order. In contrast to the United States, the People's Republic of China actually sided with Russia. Since 2014, China has consistently abstained from voting on UN resolutions condemning Russian aggression against Ukraine and supporting the sovereignty and territorial integrity of Ukraine. In November 2022, China voted against the UN General Assembly resolution to the furtherance of remedy and reparation for Russia's aggression against Ukraine.

China pushing ahead with a new model of international relations. China-led international order ultimately aims to structure the world to make it safe for China. This new, altered international order would contain increasingly illiberal

elements and fewer freedoms. This alternative order would not feature universal values or human rights, which leaders of China and Russia see as a trick to justify Western subversion of their regimes. China helps Russia circumvent EU sanctions, and state media cover the war in Ukraine through the prism of Russian propaganda.

A conclusion was made regarding the need for a cautious approach to cooperation with the PRC. China is an authoritarian state, and its support for Russia factually denies the sovereignty of Ukraine. In this context, hopes regarding the readiness of the People's Republic of China to influence Russia in the matter of ending the war and supporting the territorial integrity of Ukraine are futile. To maintain the support of the US and its allies, it is not necessary to involve China in the post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: *People's Republic of China, United States of America, Russia's war against Ukraine, international order.*

Міжнародний порядок, який сформувався після закінчення Другої світової війни, переживає глибоку кризу, спричинену нападом Росії на Україну. Результати війни Росії проти України багато у чому визначатимуть майбутнє інститутів глобального управління та міжнародного права. Ставлення Сполучених Штатів і Китайської Народної Республіки до російської війни проти України наочно демонструє, як дві найпотужніші держави сучасності уявляють майбутній міжнародний порядок.

США послідовно підтримують суверенітет і територіальну цілісність України. 12 жовтня 2022 р. була представлена нова Стратегія національної безпеки (СНБ) США, де у черговий раз викладена позиція Сполучених Штатів щодо війни Росії проти України [1]. В СНБ-2022 наголошується, що протягом останнього десятиліття російський уряд вирішив проводити імперіалістичну зовнішню політику з метою перегляду ключових елементів міжнародного порядку. Кульмінацією цієї політики стало повномасштабне вторгнення в Україну. Але ця атака, підкреслює Стратегія, не виникла зненацька. Цьому передувало вторгнення Росії в Україну в 2014 році, військова інтервенція в Сирії, її багаторічні спроби дестабілізувати сусідів, а також відверті спроби підірвати внутрішні демократичні процеси в країнах Європи, Центральної Азії та в усьому світі. Стратегія визначає Росію як постійну загрозу міжнародному миру та стабільності. Наголошується, що Росія є порушницею фундаментальних принципів Статуту ООН та заявляється про необхідність притягнення Росії до відповідальності за звірства, які вона вчинила в Україні. На погляд США, війна Росії проти України суттєво знизилася її міжнародну вагу по відношенню до Китаю та інших азіатських держав, таких як Індія та Японія. М'яка сила та дипломатичний вплив Москви зменшилися, а її спроби використовувати енергоресурси як зброю принесли зворотний результат.

Історична світова відповідь на війну Росії проти України надсилає гучне повідомлення про те, що країни не можуть користуватися перевагами глобальної інтеграції, одночасно порушуючи основні принципи Статуту ООН, підкреслюється у документі.

Стратегія наголошує, що хоча деякі аспекти подальшої поведінки США залежатимуть від траєкторії війни в Україні, низка елементів американської стратегії вже зрозуміла. По-перше, Сполучені Штати продовжуватимуть підтримувати Україну в її боротьбі за свободу, допомагатимуть Україні економічно відновлюватися та заохочуватимуть її регіональну інтеграцію з Європейським Союзом. По-друге, Сполучені Штати захищатимуть кожен дюйм території НАТО і продовжуватимуть будувати та поглиблювати коаліцію з союзниками та партнерами, щоб не дозволити Росії нашкодити європейській безпеці, демократії та інституціям. По-третє, Сполучені Штати стримуватимуть і, якщо необхідно, відповідатимуть на дії Росії, які загрожують основним інтересам США, включаючи атаки на американську інфраструктуру та демократію. По-четверте, російські звичайні війська будуть послаблені, що, ймовірно, посилить залежність Москви від ядерної зброї у її військовому плануванні. Сполучені Штати не дозволять Росії або будь-якій іншій державі досягти своїх цілей шляхом використання або погрози застосування ядерної зброї. Америка зберігає зацікавленість у збереженні стратегічної стабільності та розвитку більш широкої, прозорої та перевіреної інфраструктури контролю над озброєннями та у відновленні механізмів європейської безпеки, які через дії Росії прийшли в занепад. Нарешті, Сполучені Штати підтримуватимуть і розвиватимуть прагматичні способи взаємодії для вирішення питань, у яких відносини з Росією можуть бути взаємовигідними.

27 жовтня 2022 року Міністерство оборони США оприлюднило Стратегію національної оборони [2]. У документі підкреслюється, що російське вторгнення в Україну чітко свідчить про відродження більш мілітаристської Росії, яка прагне переглянути європейську систему безпеки, кинути виклик міжнародному порядку, заснованому на правилах та розширити свій контроль над частинами колишньої радянської імперії.

Таким чином, позиція США щодо війни Росії проти України чітко визначена. Росія, яка порушила основоположні принципи статуту ООН має програти у цій війні та повинна бути притягнута до відповідальності за злочини, скоєні в Україні.

На противагу США Китайська Народна Республіка фактично стала на бік Росії. Китай послідовно, починаючи з 2014 року, утримується при голосуванні за резолюції ООН, які засуджують російську агресію проти України [3, 4, 5]. У листопаді 2022 року Китай проголосував проти резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо відшкодування Україні збитків, завданих російським

вторгненням [6]. КНР, разом із Туреччиною, допомагає Росії обходити санкції ЄС [7].

Як наголошує «Економіст» [8], Китай використовує війну в Україні, щоб прискорити те, що він вважає неминучим занепадом США. У центрі уваги КНР завжди є власна мрія про встановлення альтернативи західному, ліберальному міжнародному порядку. Цей альтернативний порядок не матиме універсальних цінностей чи прав людини, які керівники Китаю і Росії вважають трюком для виправдання підривної діяльності Заходу щодо їхніх режимів. Тому Китай хотів би, щоб вторгнення Росії в Україну показало безсилля Заходу.

Китайські офіційні особи впевнено заявляли іноземним дипломатам, що єдність Заходу стосовно Росії розпадеться, оскільки війна затягнеться, а витрати для західних виборців зростатимуть. Китай намагається розділити Європу та Америку, стверджуючи, що Сполучені Штати зміцнюють свою владу, змушуючи європейців оплачувати рахунки за високі ціни на енергоносії, більші армії та тягар розміщення мільйонів українських біженців. КНР бачить Росію партнером у демонтажі ліберального міжнародного порядку. Дипломатичні зусилля менше вплинуть на розрахунки Китаю, ніж рішучість Заходу змусити Путіна заплатити за його злочини.

Як зазначає Сарі Архо Хаврен [9], Китай розглядає загарбницьку війну Росії проти України крізь призму конкуренції з США. КНР просуває нову модель міжнародних відносин, яка передбачає переписування визначення демократії. Новий міжнародний порядок, сформований Комуністичною партією Китаю, насамперед пов'язаний із власним сенсом існування та забезпеченням своєї влади всередині країни. Таким чином, очолюваний Китаєм міжнародний порядок має на меті так структурувати світ, щоб зробити його безпечним для Китаю. Китай прагне забезпечити свою легітимність, змінивши основи демократії в міжнародних організаціях та в житті людей, у тому числі за межами Китаю, використовуючи передові технології спостереження та пропаганди, працюючи на платформах, які відкрито надає вільний світ. Китайське керівництво розраховує на те, що поклавши на США відповідальність за війну, воно може вбити клин у трансатлантичний альянс і зобразити європейців простими маріонетками гегемонії США.

Партнерство Китаю та Росії відповідає цілям обох країн. Ці цілі не є ідентичними, але в таких сферах, як формування міжнародного порядку та зміна регіональної безпеки у такий спосіб, щоб зробити світ безпечнішим для своїх режимів, вони мають багато спільних інтересів. Росія підтримує Китай у протистоянні з США та допомагає зробити Китай більш стійким до зовнішніх потрясінь, коли йдеться про енергоресурси, широкий асортимент сировини та постачання продовольства. Ні Китай, ні Росія не вважають нинішній міжнародний порядок легітимним.

Російські і китайські державні медіа, а також соціальні мережі, що пов'язані з владою, працюють у тандемі [10]. Вони розповсюджували нарративи про «денацифікацію» як привід для вторгнення РФ в Україну. Знайти у Китаї незалежні ЗМІ, які б правдиво розповідали про вторгнення РФ та війну, неможливо. У Китаї російсько-українська війна висвітлюється через призму глобальної конкуренції КНР зі США, зокрема, повторюються тези про те, що це Україна спровокувала Росію, що російське вторгнення стало наслідком руху України в фарватері США, що США є джерелом дестабілізації та конфліктів по всьому світу [11]. Коли щось повідомляють у Москві, китайські державні ЗМІ це копіюють. Звичайно, китайці трансформують частину дезінформації. Наприклад, коли говорять про «денацифікацію», бачать певний зв'язок між заворушеннями у Гонконгу та вторгненням в Україну. А коли росіяни кажуть про «біолабораторії» в Україні, китайські ЗМІ, знову ж таки, намагаються знайти зв'язок з «біолабораторіями» в Сполучених Штатах, де ніби як був винайдений COVID-19. Китай наживається на цій війні, тому що Росія втратила багатьох західних бізнес-партнерів.

Китай надає Росії деякі технології подвійного призначення, а саме мікрочіпи, електронні компоненти або оксид алюмінію. Усе це може бути використане як у цивільній, так і у військовій сфері. Наприклад, обсяги експорту оксиду алюмінію, який використовується у виробництві зброї та аерокосмічній галузі, у 400 разів перевищують показники минулого року [10].

26 жовтня 2022 р. у впливовому китайському виданні Global Times, яке фактично є англomовним варіантом «Женьмінь Жібао» – офіційної газети Центрального Комітету Комуністичної Партії Китаю, вийшла стаття, в якій чітко декларується позиція Китаю щодо війни Росії в Україні [12]. Автори статті стверджують, що не Російська Федерація, а саме Сполучені Штати є «ініціатором конфлікту». Карикатура, яку подала до цієї статті газета Global Times, показує як Китай по справжньому ставиться до України, її державного суверенітету та є прямою образою для кожного українського громадянина.

Наприкінці жовтня 2022 р. міністр закордонних справ Китаю Ван І провів телефонну розмову з главою МЗС Росії С. Лавровим. У повідомленні МЗС Китаю за підсумками розмови зазначено, що китайська сторона твердо підтримуватиме російську сторону під керівництвом президента Путіна в об'єднанні та веденні російського народу для подолання проблем, усунення заворушень, реалізації стратегічних цілей розвитку та подальшого утвердження статусу Росії як великої держави [13]. Варто також згадати, що у Китаї засудили санкції проти Ірану, які ввели країни Євросоюзу та Велика Британія за постачання до Росії дронів-камікадзе, назвавши їх незаконними і запровадженими без мандату Ради Безпеки ООН [14].

Висновки.

США розглядають Росію як постійну загрозу міжнародному миру і вважають, що Російська Федерація порушила фундаментальні принципи Статуту ООН, які визначають правила сучасного міжнародного порядку. На противагу США Китайська Народна Республіка підтримує Росію у її війні проти України. Поразку України КНР розглядає як поразку колективного Заходу, що повинно допомогти побудувати такий міжнародний порядок, який буде безпечним для Китаю. Цей новий, змінений міжнародний порядок не матиме універсальних цінностей чи прав людини. Китай є авторитарною державою і своєю підтримкою Росії фактично заперечує суверенітет України. У цьому контексті марними є надії щодо готовності КНР впливати на Росію у питанні завершенні війни і підтримки територіальної цілісності України. Необхідно обережно ставитися до пропозицій залучення Китаю до післявоєнної відбудови України. Великі китайські гроші часто дорого коштують країнам, які їх позичають. Можна згадати Еквадор, африканські та латиноамериканські країни, Чорногорію, які врешті були змушені розраховуватись з Пекіном землею, активами, островами тощо [15]. Також необхідно наголосити на тому, що економічну (торгівельну) залежність Китай часто використовує як економічну зброю з метою зміни поведінки держави, яка не погоджується з китайською політикою. Так саме діяла Росія по відношенню до України, примушуючи нашу державу відмовитися від політики європейської та євроатлантичної інтеграції. Варто також враховувати, що США визнали КНР єдиним конкурентом, який не тільки бажає змінити міжнародний порядок, але й має для досягнення цієї мети економічну, дипломатичну, військову та технологічну силу. На погляд США, конкуренція з Китаєм найбільш виражена в Індо-Тихоокеанському регіоні, але вона також стає все більш глобальною. У цій конкуренції найближчі десять років стануть вирішальним десятиліттям [1]. З огляду на зазначене можна припустити, що США та їх негативно ставитимуться до співпраці України з Китаєм. У контексті майбутніх президентських виборів в США така співпраця може бути використана у політичній боротьбі і, як результат, привезти до зменшення американської фінансової і військової допомоги Україні.

Список використаних джерел і літератури

1. The White House. National Security Strategy 2022. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (дата звернення: 4.11.2022).
2. U.S. Department of Defense. 2022 National Defense Strategy of The United

- States of America. URL: <https://www.defense.gov/National-Defense-Strategy/> (дата звернення: 4.11.2022).
3. Territorial integrity of Ukraine: defending the principles of the Charter of the United Nations : resolution A/RES/ES-11/4 / adopted by the General Assembly. UN. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3990400?ln=ru> (дата звернення: 4.11.2022).
 4. Aggression against Ukraine: resolution A/RES/ES-11/1 / adopted by the General Assembly. UN. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3959039?ln=ru> (дата звернення: 4.11.2022).
 5. Territorial integrity of Ukraine: resolution A/RES/68/262 / adopted by the General Assembly. UN. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/767565?ln=ru> (дата звернення: 4.11.2022).
 6. Furtherance of remedy and reparation for aggression against Ukraine: resolution / adopted by the General Assembly: resolution A/ES-11/L.6 adopted by the General Assembly. UN. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3994052?ln=ru> (дата звернення: 16.11.2022).
 7. ЄС вважає, що санкції вичерпують військовий бюджет РФ, але їй допомагають Туреччина й Китай – ЗМІ. *Європейська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/12/7371695/> (дата звернення: 4.11.2022).
 8. The war in Ukraine will determine how China sees the world. *The Economist*. URL: https://www.economist.com/leaders/2022/03/19/the-war-in-ukraine-will-determine-how-china-sees-the-world?gclid=CjwKCAjwzY2bBhB6EiwAPpUpZor8w6VQbg1GJ4SeQ0PVygERbiSgP_oR69npCnlsVtj3eoM-A_XzKRoC-zgQAvD_BwE&gclsrc=aw.ds (дата звернення: 4.11.2022).
 9. Navrén S.A. China's Position on the Ukraine War Mirrors its Global Pursuits. URL: <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/chinas-position-ukraine-war-mirrors-its-global-pursuits> (дата звернення: 14.11.2022).
 10. Лісовська Р. Полк «Азов» в Гонконзі, «біолабораторії» та «брудна бомба» - дослідниця Китаю про російську пропаганду в ЗМІ КНР. URL: <https://suspilne.media/309238-polk-azov-v-gonkonzi-biolaboratorii-ta-brudna-bomba-doslidnica-kitau-pro-rosijsku-propagandu-v-zmi-kr/> (дата звернення: 4.11.2022).
 11. Китайськомовні ЗМІ висвітлюють війну в Україні через призму російської пропаганди – експерти. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3560592-kitajskomovni-zmi-visvitluut-vijnu-v-ukraini-cerez-prizmu-rosijskoi-propagandi-eksperti.html> (дата звернення: 4.11.2022).
 12. Каспрук В. Китай вже не стримується у своїй «незацікавленості» у війні Росії в Україні. *Главком*. URL: <https://glavcom.ua/columns/kaspruk/kitaj-vzhe-ne-strimujetsja-u-svojj-nezatsikavlenosti-u-vijni-rosiji-v-ukrajini-887055.html>

- (дата звернення: 4.11.2022).
13. Китай оголосив про «тверду підтримку» Росії під керівництвом Путіна. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/kitay-ogolosiv-tverdu-pidtrimku-rosiyi-pid-1666882807.html> (дата звернення: 5.11.2022).
 14. «Незаконні і односторонні». У Китаї відреагували на санкції проти Ірану за постачання дронів РФ. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/nezakonni-i-odnostoronni-kitayi-vidreaguvali-1666427265.html> (дата звернення: 5.11.2022).
 15. Кулик В. Новий Мао: що означає «воцаріння» Сі для світу. *Главком*. URL: <https://glavcom.ua/columns/vitaliykulik/novij-mao-shcho-oznachaje-votsarinnja-si-dlja-svitu-885517.html> (дата звернення: 14.11.2022).